

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestäväää arkkitehtuuria

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Arkkitehtuuripoliittinen ohjelmaehdotus on monipuolinen ja kunnianhimoinen, joka huomio laajasti kestävyysajattelun koko kirjon (kulttuurinen, sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys). Erityisen kiitettävää ehdotuksessa on tavoitetilan kuvaamisen lisäksi kattavat ja selkeät toimenpiteet, joiden avulla kestävään yhteiskunnalliseen rakennemuutokseen suunnataan.

Ohjelmaluonnoksessa on tavoitetilojen sekä toimenpiteiden välillä lievää epäyhtenäisyyttä. Erityisesti lasten ja nuorten toimijuuteen, osallisuuteen ja kasvatukseen liittyvissä kirjauksissa on tavoitetilassa kuvattu selkeitä päämääriä, jotka eivät puolestaan itse ohjelman toimenpiteissä ei näy selkeästi tai toimenpiteiden avulla näihin tavoitteisiin ei vastata.

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

Luku pitää sisällään tärkeitä ja välttämättömiä tavoitteita sekä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja kestävämmän ympäristön luomiseksi. Erityisen merkittävää on huomioida monimuotoiset kulttuuri- ja luonnonympäristöt sekä vahvistaa biodiversiteettiä kaikilla suunnittelujen tasoilla.

Toimenpiteissä ei huomioida lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta näiden merkittävien haasteiden ratkaisemisessa. Viimeistään kansainvälisen nuorten ilmastoliikkeen myötä olemme huomanneet, miten lapset ja nuoret tulisi selkeämmin ottaa mukaan ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön. Monissa kunnissa käytössä olevat lasten ja nuorten osallisuusohjelmat sekä lapsivaikutusten arvioinnit tukevat tätä työtä. Ohjelmatyön sekä vaikutusten arvioinnin lisäksi nuorten ja lasten tulisi päästä konkreettisesti päättämään ja vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin, oli kyseessä sitten

kestävä ympäristön suunnittelu tai arkkitehtuuri. Kestävän ympäristön suunnittelun ja arkkitehtuurin tulisi aina kytkeytyä toisiinsa.

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Luvussa todetaan selkeästi, että: ”Oman lähiympäristön ja sen kulttuuriperinnön tunteminen vahvistaa asukkaiden paikallistunnetta ja osallisuutta. Kulttuuriympäristön ja rakennuskannan ajallinen kerroksellisuus on osa paikan identiteettiä.” Tämä on seuramme toimintamme yksi peruslähtökohdista ja näemme selkeästi, miten tämä toteutuu lasten ja nuorten parissa tehtävässä kulttuurikasvatustyössä.

Luvussa todetaan, että avoin ja vuorovaikutteinen suunnittelukulttuuri tukee jokaisen mahdollisuuksia osallistua oman elinympäristön kehittämiseen. Avoimen suunnittelukulttuurin vahvistaminen erityisesti lasten ja nuorten (sekä muiden vajaavalttaisten tai hiljaisten väestöryhmien) parissa on välttämätöntä, jotta nuorista kasvaa aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Ohjelmaluonnoksessa tavoitetilan toteutus ei kuitenkaan näy toimenpiteissä tarpeeksi selkeästi. Osallisuutta edistetään myös osaamista (tiedot ja taidot) vahvistamalla.

Lisäksi ohjelmassa asuinalueiden eriytymiseen liittyvät toimenpiteet eivät kohtaa tavoitetilaa. Asuinalueiden eriytyminen ja erityisesti huono-osaisuuden kasaantuminen sekä lapsiköyhyys ovat ja tulevat varmasti olemaan yhä kasvavia sekä suurempia ongelmia tulevaisuuden kaupungeissa. Näihin haasteisiin myös arkkitehtuurin avulla on vastattava.

Luku III Talous ja kansainvälisyys

-

Luku IV Merkitys ja identiteetti

-

Luku V Koulutus ja tutkimus

Kuten luvussa todetaan, ympäristön ja rakennetun ympäristön lukutaito on tärkeä kansalaistaito, joka sinällään luo edellytyksiä kestäväälle kehitykselle. Ohjelmassa tuodaan esille arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen saavutettavuus ja tavoitettavuus perusopetuksen oppilaille, mutta ohjelma voisi tältä osin olla vieläkin kunniahimoisempi. Erityisesti arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tunnettavuus, valtakunnallisuus ja saavutettavuutta tulisi vahvistaa nykyistä huomattavasti enemmän.

Luvussa nostetaan kuvauksessa sekä tavoitetilassa 2035 esille arkkitehtuurin koulutus sekä korkeakoulutus, mutta laajempi yhteiskunnallinen arkkitehtuurikasvatuksellinen näkökulma jää luvussa hieman vaatimattomaksi. Puolestaan arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen toimenpiteet

ovat kattavia ja erityisesti yhteys kunnissa jo käytössä oleviin kulttuurikasvatussuunnitelmiin on merkittävä.

Kaikissa kunnissa ei kuitenkaan hyödynnetä kulttuurikasvatussuunnitelmia, jonka vuoksi niiden käyttöönottoa sekä erityisesti arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksellisia sisältöjä ei osata hyödyntää riittävästi. Tämän vuoksi toimenpiteissä tulisi selkeämmin nostaa kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet esille sekä lisätä arkkitehtuurikasvatuksellista tukea paikallisten kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamiseen. Tämä toteutuu parhaiten kouluttamalla enemmän arkkitehtuurikasvatuksen osaajia (joka ohjelmassa on myös huomioitu). Lisäksi paikallisessa kulttuurikasvatuksessa tulisi hyödyntää Suomen mallin mukaista kerhotoimintaa, josta hyvänä käytäntönä toimii muun muassa Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Arkkitehtuurimuseon historiakerho.

Arkkitehtuurikasvatuksella ja arkkitehtuurilla ylipäättäänkin saattaa olla elitistinen leima, jonka kumoamiseen tarvitaan laaja-alaista kasvatustyötä sekä monipuolisia ja ajankohtaisia monimediallisia opetusmateriaaleja. Lisäksi on tärkeää tuoda kasvatuksen avulla esille, että arkkitehtuuri ei ole ainoastaan suurten kaupunkien asia, vaan esteettistä, toimivaa sekä viihtyisää ympäristöä luodaan niin pienissä kunnissakin kuin suurissa kaupungeissakin. Toimenpiteissä tulisikin huomioida arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen alueellisuus ja valtakunnallisuus.

Tuominen Jaakko
Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura